

Det, der bliver.

Herrens Ord bliver evindeligt.
(1. Pet. 1, 24.)

Udholdenhed.

Salig den Mand, som holder Prøvelse ud; thi naar han har staaet Prøve, skal han faa Livets Krans, som Herren har forjættet dem, der elske ham.

(Joh. 1, 12).

Det er Udholdenhed, Apostelen her lægger Vægten paa, Udholdenhed under Prøvelse eller Fristelse.

Mangen Læser vil maaske mindes den gamle Oversættelse: „Salig er den Mand, som taalmodig lider Fristelse; thi naar han er bleven fristet, skal han faa Livets Krans.“

„Fristelse“ er maaske en lige saa god Oversættelse af det ene Ord som „Prøvelse“, men Udtrykket „holde Prøvelse ud“ og „har staaet Prøve“ er langt at foretrække for „taalmodig lider Fristelse“ og „er bleven fristet“; thi det er, som sagt, Udholdenhed Vægten her ligger paa, og ingen faar „Livets Krans“ for at være bleven fristet.

Apostelen skriver naturligvis først og fremmest for sin Tids Kristne eller for Kristne, som de var stilled i hans Tid.

Hvor stille han særlig tænker paa Forfølgelse, kan ikke siges, men Forfølgelse hørte med til hin Tids Kaar for dem, der kendte Tro paa Jesus af Nazareth, den korsfæstede som Kristus.

Ap. Jakob stiler sit Brev til „de tolv Stammer i Adspredelsen“, til de blandt Hedninger spredte Jødekristne, og det mødte dem mange Omstændigheder, der kunde friste til Frafald fra Troen, men det gjaldt da om at tage de fristende Omstændigheder — hvad disse end maatte være — som Prøvelse og holde ud, staa Prøve.

„Thi naar han har staaet Prøve, skal han faa Livets Krans, som Herren har forjættet dem, der elske ham.“

Livets Krans — skal derved forstaaes selve Livet, evigt, fuldkomment Liv, eller tænker Apostelen paa Livets Herlighed? Der bliver ikke stor Forskel. Ordet Krans er sikkert taget fra den Krans, som var den Tids Belønning til dem, der vandt i Kampene. Altsaa tænkes her paa den Løn, Gud har lovet dem, der holder ud og staa Prøve under Livets mangehaandede fristende Omstændigheder, og den Løn er at „herliggøres med Kristus, naar han aabenbares i Herlighed“.

Men nu vor Tids Kristne — er de fri for Fristelser og Prøvelser? Er der ikke lige saa stort Behov for Udholdenhed nu som i Apostlenes eller Martyrernes Tid.

Livets Krans vinker enhver, der staa Prøve, nu som dengang. Der er der ingen Forskel paa nu og da.

Men Omstændighederne — de er meget forskellige. Men hvilke er de mest fristende eller prøvende?

Først vil vi svare, at vi har rigtig god Grund til at takke Gud, at vi ikke forfølges af Øvrighed, fordi vi bekender Tro paa Kristus, heller ikke som i Middelalderen, fordi vi vil tilbede Gud efter vor Overbevisning. Gud ske Pris og Tak for fuld Religionsfrihed!

Men alligevel — hvordan gaar det med Udholdenheden? Er ikke den smilende og lokkende Fjende lige saa farlig som den truende?

Medens de Omstændigheder, der første Kristne levede under, stadig manede til Aarvaagenhed, frister vor Tids Omstændigheder til Sløvhed.

Den, der holder ud, staa Prøve, vinder Livets Krans!

Campo Santo.

Af H. P. Hansen.

II.

I Pisa fik han til Opgave i fire mægtige Kalkmalerier, forestillende de først afsluttende Trin af den menneskelige Tilværelse: Død, Dom, Helvede og Paradis, en mægtig Plan, som han dog ikke naaede at faa fuldført.

Døden eller snarere Dødens Triumf er en Komposition, der bestaar af flere Scener, og hvori den højeste Poesi blander sig med prosaisk Bogstavelighed. De første Scener er laant fra Petrarch, kostbare Tæpper er spredt i Skyggen af en Lund, hvor Herrens unge og smukke Kvinder samt Børn, alle pragtfuldt klædt, nogle med Jagtfaalke paa Haanden, lytter til Sang og Musik, der som det fremgaar af Figurerne lade Stillinger, maa være af en lystig og let Karakter. Alt i disse indtagende Grupper aander Lyst, Luksus og Letsind. Vingede Kærlighedsguder svæver over deres Hoveder.

Men en anden Guddom, frygtelig og vred, slaar ned paa disse Vellystninge for at ødelægge dem. Det er Døden, som kommer svævende, baaret paa store og mægtige Vinger, forsynet med Krøge som Flagermussens og Fingre som Rovfuglekloer, dens Løkker er i vild Uorden, dens Bryst er klædt i Jern og dens Le er løftet til Høst.

Neden for Døden, hvor dens Le har gaaet, ligger døde af enhver Rang, Alder og Køn, talrige end Negene paa en Høstmark; de er faldne den ene oven paa den anden, hver i forskellig Stilling og Dragt, og Dæmonerne er allerede i Færd med at indsamle deres Bytte. Sjælene, i det Øjeblik de i Skikkelse af nøgne Børn udgaar af Munden med det sidste Aandedrag.

Bag disse Hobe af døde slæber en Skare sig frem, gamle udlevede Oldinge, der bærer paa alle Slags Modgang, Fattigdom og Sygdom; de paakalder Døden, men denne er døv for deres Bønner, kun ivrig efter at meje disse ned, som er saa lykkelige i denne Verden, disse smukke unge Piger og disse Mænd, der lever i Herlighed og Glæde og slet ikke tænker paa Døden.

Disse tre Grupper — de lykkelige, som er viet til Døden, de døde og de Uslinger, som forgydes paakalder Døden, — skulde synes at udtømme Emnet. Men Orcagnas Fantasi er bundløs, og han forfølger Ideen under endnu mere rædselsfulde Former. I Midten af et dunkelt Landskab med store Klipper og spredte Træer, der nærmest er visnede Stammer, ses et pragtfuldt Jagtselskab, Mænd og Kvinder til Hest, fulgt af Tjenere og Skytter. Pludselig standser de: Hestene formaar ikke at røre sig af Angst, Hundene er slaaet med Rædsel, tre Grave eller snarere Kister staa aabne foran dem, indeholdende alt hvad der er blevet tilbage af tre af Verdens Stormænd. I den første ses et Skelet, i den anden et halvt opløst Lig, i den tredje en, nylig afdød. Orme gnaver dem alle.

Idet Selskabet møder dette afskyelige Syn holder nogle Haanden for Næsen, andre formaar ikke at røre et Lem, og atter andre er som stivnede af Rædsel — man lægger især Mærke til to Figurer, en ung Mand, som fæster et dybt opmærksomt Blik paa disse sørgelige Menneskelevninger, og en ung Kvinde, rigt og smagfuldt klædt, paa en Gang imponerende og yndefuld, som er hensunken i Betragtninger over Menneskelivets Tomhed.

Bag Kisterne ses en gammel Mand, bøjet af Alder, og det er kun med Besvær, han bevæger sig frem, støttet til en Stav. Det er Mocaire, den hellige Eremit fra Alexandria. I Haanden bærer han en Bogrulle, der opfordrer de levende til at mindes Døden. Bjergene i Baggrunden er befolket med Eneboere, hvor-

af en gaar ved Hjælp af Krykker, og anden maler en Hind, der har intet andet Selskab end Rovfugle, Hjørte og Harer, de eneste levende Væsener i Ørkenen, hvor Menneskene tyr hen for at slippe fri for Helvede. En aaben Afgrund i Bjergene udsprer Flammer, det er den evige Ild hvori afskyelige Dæmoner i grimme Dyreskikkelser kaster de nøgne Sjæle, medens skønne Engle, blandt hvilke enkelte bærer et Kors, Fredens Tegn, gør deres Ret gældende til nogle af Øfrene, som de saa fører op til Himlen.

Den anden af disse Menneskeivets afsluttende Scener er Dømen. Orcagna har fremstillet den med færre Enkeltheder og mindre Indbildningskraft, men med mere officiel Højtidelighed og kirkelig Stil. Paa Billedets Top sidder Jesus Kristus og Jomfru Maria paa to Troner, hver omgivet af disse Glorier, som Italienerne kalder almond, fordi de, idet de omgiver hele Figuren med Lys, giver denne Form af en lang Oval. Desuden har baade Jesus og Maria hver en aureole, der straalere som en Sol.

Paa højre Side sidder Maria som den, der lig Jesus regerer over Himmel og Jord, men tavs, bævende og med bøjet Hoved. Hun blegner af Rædsel og Medfølelse ved Synet af de ondes Lidelser.

Omkring de to Troner sidder de tolv Apostle, højere oppe ses Englene, bærende Redskaberne, som symboliserer Kristi Lidelse.

Under Jesus og hans Moder svæver en Gruppe himmelske Figurer mellem Himmel og Jord, der ved deres stive Symmetri fremkalder Tanken om ubøjelig Nødvendighed. En straalende Engel, der er væbnet og staaer med udspændte Vinger, holder i hver Haand en Bogrulle med henholdsvis Frelsens og Fordømmelsens Ord: „Kommer hid, I min Faders velsignede“ og „Gaar bort, I forbandede.“

Bag ham stiger to Engle næsten lodret ned fra Himlen til Jorden, hver blæsende en Basun — Signalet for den dobbelte Opstandelse: Livsens Opstandelse for de første og Dødens Opstandelse for de sidste. Mellem disse to ses en knælende Figur, der som Coquerel, der har beskrevet disse Billeder, siger, er den mest dramatiske og gripende af dem alle. Det er en Erkeengel, som slagen af Gru vender sig bort fra de onde, idet han dækker sit Hoved med Haand og Kjørtelflig for at undgåa det frygtelige Syn af de fordømte. Midten af den til Overdrivelse symmetriske Gruppe er Regelmæssigheden brudt af denne Engel, som drejer sig til højre, medens hans Øje, ligesom mod hans Villie, kaster et Blik fuld af usigelig Rædsel paa de dømtede, som gaar bort til venstre. Den Gru, der er udtrykt i Øjet, hele Figuren og det sløvede Ansigt, som kun delvis ses, idet det viger tilbage for det skrækkelige Syn, alt i denne Figur vækker mere Rædsel end noget andet i den hele Scene. Intet er mere simpelt og samtidig mere talende end denne Figur.

Paa den nederste Del af Billedet samles de retfærdige paa højre Side, de dømtede paa venstre Side, i Midten ses de dødt stige op af Gravene, ledet til den ene Side, drevet bort til den anden Side af fem Erkeengle væbnet med Retfærdets Sværd. Mange af disse Scener Enkeltheder tildrager sig Opmærksomheden: her denne hykkelske Munk f. Eks., som en Engel griber ved Haaret og fører bort fra de udvalgte Rækker for at støde ham i Helvede, hist denne unge Mand, næsten et Barn, som en Engel fører over i de velsignedes Rækker, efter at han havde troet sig blandt de fordømtes Tal.

Orcagna er langt mere katolsk end mange andre Malere, men ogsaa mere kristelig og from, og hvis det er et religiøst Billedes Opgave at tale til Sjælene, indtager han en højere Rang end

Renessancens Kunstnere, der vel maaled pragtfulde Billeder saaledes som Michael Angelo og Raffael, men som var mere i Slægt med Hedenskab end med Kristendom.

Orcagnas Domsbillede har tjent som Model for en Mangfoldighed af lignende Billeder, selv Raffael har flere Gange laant fra ham, og saa vel i Motivets Størrelse som i Kompositionens Originalitet og Udtrykets Kraft kan han fuldt ud stilles ved Siden af hin Tids bedste som Giotto og Fra Angelico.

Hos dem møder vi midt i Middelalderens Mørke et sidste Skin fra Helligdommens Lampe, for den ganske udslukkes, og Guds Ord helt stilles i Skygge af Pavekirkens Traditioner og Renaissanceens genfødte Hedenskab.

Det er ikke Guds klare Ord, men dunkle Traditioner, der som oftest har inspireret Middelalderens Kunst. Og Resultatet er blevet derefter, uden Aand og Liv.

Bidrag til Forstaaelse af den ældre Broder.

(Prædiken af Olfert Ricards i „Nationaltidende“)

3. Søndag efter Trinitatis 1920, (Lukas Evang. 15, 1—32).

Man undrer sig over, at dette Evangelium møder os imellem de nye Tekstrækker, og man forstaaer næsten ikke, hvorledes de har kunnet undvære det, den Gang man kun havde den gamle Tekstrække. Thi ikke blot er „den fortabte Søn“ den menneskeligste af alle Jesu Lignelser; og ikke blot er den af alle Folkelag kaaret til Yndlingslignelsen; stemmer Børnene paa „den gode Hyrde“, saa vil de allerfleste Voksne stemme paa „den fortabte Søn“; men ogsaa i selve Jesu Lære er den næsten at regne for Hovedlignelsen, for den, som har givet hans Budskab om Guds Kærlighed til Syndere det gyldigste og klareste Udtryk. Set saaledes er jo den fortabte Søn Lignelsens Hovedperson, og med Rette bærer den da ogsaa Navn efter ham, medens den anden Broder ogsaa i denne Hensende maa finde sig i at staa i Skyggen. Vor Interesse og Sympati samler sig om den yngste, og Jesus selv udmaaler ogsaa hans Historie mest levende for os; og i Regelen er det da ogsaa ham, vi mest prædiker om, saa at der kun bliver nogle faa Ord til Slutning om den gamle Broder, og sjældent til hans Ros. Og det er rigtigt saaledes. Vi Mennesker har jo hver sin Historie, ikke to er ens, og selv om denne Historie i det ydre kan se meget rolig og regelmæssig ud, selv om et Menneske aldrig har været udenlands, maaske heller aldrig været Fritenker eller været der, hvor den ældre Broder beskylder den yngre for at have været, ak, saa vil dog de allerfleste kunne læse deres egen Historie i hans Historie, naar de da ligesom han „gaar i sig selv“; de vil trænge til at høre, at for den dybest faldne er der Oprejsning, og at Guds Kærlighed er en Kærlighed, som baade kan vente længe og løbe den fortabte Synder i Møde og favne ham og gøre alt godt igen. Alligevel ved jeg ikke, om der saadan en Sommersøndag ved en Tjeneste i Garnisons Kirke har forvildet sig synderligt mange af de fortabte Sønner ind til Gudstjenesten; om det ikke snarere er de 99 Retfærdige og de gamle Brødre og Søstre, som indtager de fleste af Pladserne. Og i alt Fald, selv om den yngre Søn var Lignelsens Hovedperson og den, som vækker vor Medynk, og i hvem vi helst vil kende os selv, saa var det dog for den gamle Broders Skyld, for de 99 Retfærdiges Skyld, at Lignelsen oprindeligt blev fortalt. Ser vi nemlig efter i Lukas Evangeliet, hvad Anledningen var til, at Jesus først fortalte Lignelsen om det vildfarne Faar

og om den tabte Skilling og til sidst, da hverken Dyret eller Mønten, men alene Mennesket tilstrækkelig kunde afbilde det nye og vidunderlige, guddommelige Syn paa Synderen, som Jesus vilde afsløre, — Lignelsen om den fortabte Søn; saa finder vi, at det var Fariseernes og de Skriftkloges lydelige Mishagsytringer over, at Jesus holdt Maaltid med Toldere og Syndere. Dem fortalte han da Lignelsen. Det var Lignelsen om den yngre Søn, men fortalt til den ældre. Hvad om vi da i Dag tænkte paa ham og spejlede os i hans Billede. Jeg tror tit, vi har lidt svært ved at forstaa ham og maaske ogsaa gør ham Uret; jeg tror ogsaa, han har noget at lære os: Jeg vil da forsøge i Dag, med Guds Aands Bistand, at give et Bidrag til Forstaaelse af den ældre Broder.

Den ældre Broder, — ja han har Uret, han er sur, han taler ikke kønt om sin Broder og ikke pænt til sin Fader; og vi er saa vant til at fordømme ham, men, gør man ham alligevel ikke Uret, og har han ikke lidt nogen Uret i sit Hjem, hvis det virkelig er sandt, at han aldrig har faaet Lov at holde et lille Gilde med sine Venner og slægtet i sin Anledning? Og er der ikke noget om, at saaledes er det i Hjemmene den Dag i Dag? At den letsindige, som skejer ud og volder mange Sorger, men har noget vindende i sit Væsen, er morsomt og maaske ser køntest ud, uvilkaarlig har Førstepladsen i Forældrenes Hjerter og kan vikle dem om den lille Finger, blot han beder om Forladelse og knæler lidt for dem, medens den flittige og agtverdige, som altid er blevet hjemme og gjort sin Pligt, uvilkaarligt staaer i Skyggen, det er selvfølgelig, at han er skikkelig, og han faar ingen Tak. Jeg tror, der er noget om det, og at Hjemmene skal passe paa, at de ikke gør Uret her. Det kan være, at Børn som Regel ikke skal blive boende altfor mange Aar i deres Hjem, man skønner ligesom mere paa hinanden, naar man besøger hinanden af og til, end naar man altid gaar og falder over hinanden. Jeg mener ogsaa, at ligesom Forældre skal opdrage deres Børn til at gøre Tak, saadan skal de her som altid ogsaa opdrage dem ved Eksemplet og ikke glemme at sige deres Børn Tak, naar de gør deres bedste, heller ikke glemme at takke den flinke, naar han har holdt sin Plads som Nr. 1, mens Sinken er sikker paa sin Belønning og Tak, naar han kravler op fra Nr. 23 til Nr. 13. Men naar vi nu overfører dette paa Kristenlivet, paa vort Forhold til Gud, saa kan det Spørgsmaal rejse sig hos den ældre Broder: Havde det været bedre for mig, om jeg ligesom den fortabte Søn havde været rigtigt ude i Verden og levet vildt og fornægtet Gud — og saa havde oplevet en rigtig paatagelig Omvendelse, helst en pludselig, saa jeg med et Slag blev et helt nyt Menneske? Især naar han kommer ud paa Landet mellem de stærke og enfoldige troende, og de saa spørger: Er du omvendt? Naar blev du et troende Menneske? Saa staaer de forlegne der og ved ikke ret, hvad de skal svare, for de har jo altid været hos Gud, og kan ikke saadan pege paa et bestemt Øjeblik i deres Liv, da Omslaget skete, og saa mærker de, at de ikke rigtig bliver anerkendt. Men det maa vi nu allerførst paa det bestemteste slaa fast, at det er aldeles ikke det lykkeligste, først at komme langt bort fra Gud og dybt ned i Sølen og gribe sig rigtig til i Synden, og saa at vende om; thi de Aar, man har været uden Gud og Syndens Træl, de er uhjælpelig forspildt, og de Minder, man bærer med sig derfra, kan forfølge en hele Livet, og de Ulykker, man har gjort paa andre i den Tid, kan masake aldrig oprettes, og de Følger, man har paadraget sig selv, forvindes maaske aldrig.

Nej, det normale, det eneste lykkelige, det er at blive i sin Bardoabs Naade, og leve med Gud som Barn og at blive hos ham som ung, og selv som voksen personlig opleve, hvad man først har lært paa anden Haand af andre. De bedste Vidner og Tjenere, Gud har haft i sit Rige med egenem Tiderne, det er ogsaa dem, som har ført et rent Ungdomsliv og ikke givet sig hen til Udskejelser, og det er overhovedet et Spørgsmaal, om de, som har ødt af Svinenes Trug og sølet sig i Laster, nogen Sinde har Ret til at træde offentlig op som Herrens Vidner og Forkyndere, selv om de er underfuldt er frelst af Naaden og revet ud af Ilden som en Brand; om de ikke bør holde sig stille og nøjes med et stille personligt Vidnesbyrd og helligt Eksempel; i alt Fald bør de vente længe og lære meget, inden de med Rette tør træde op som Profeter og forkaste den gamle Kirke og dens Lære og indføre nye Skikke.

Alligevel er det jo saaledes, at der holdes Fest ved den yngre Søns Hjemkomst, medens den ældre endnu aldrig har nydt sit Kidmaaltid med sine Venner. Men det er jo ikke, fordi han har været ude mellem Svinene og gjort sit Hjem Skam, at Festen holdes, men det er, som hans gamle Fader saa smukt siger, fordi: „denne din Broder var død og er bleven levende og var fortabt og er funden.“ Paa det sidste ligger hele Tonen: han er blevet levende, han er fundet. Og det er det, som er den himmelvide Forskel mellem de to Brødre, ikke Graden af Synd, thi vistnok har den yngste vel været langt dybere nede, ak, men skal den ældre ret til at gaa i Dybden hos sig selv, saa vil han jo finde mere end nok at fordømme hos sig selv, saa han slet ingen Lyst har til at dømmen den anden eller rippe op i hans Historier; — nej den himmelvide Forskel det er den, at den yngste er bleven levende, han har haft den store Oplevelse med sin Fader og med sin Gud; men den anden, han gaar endnu i sit Hjem som en, der er muret inde i et Gravkammer, han er ikke faldet dybt ned i en Last og knust, som Broderen, men han dør en langsom Død af Tæring derhjemme; har han aldrig oplevet noget rigtigt med Gud. Og han føler det; det hænder nu og da, i enkelte Øjeblikke, at han føler det. Netop maaske naar han ser Oplevelser ske hos andre, naar han ser den yngre Broder komme hjem, ser tidligere Spottere eller ligegyldige eller letsindige blive helt andre Mennesker, glade, ivrige, bekendende Kristne, — saa studser han, stødes maaske, stødes vel til Døds med Rette over noget ublufærdigt og paagaende eller dømmesygt hos dem, thi den fortabte Søn kan ogsaa falde i Dømmesyge, naar han har været hjemme et Stykke Tid; men han føler ogsaa en Braad i sit Innerste: Jeg har det ikke som de Mennesker, jeg mangler noget, som de har! Og det er virkelig saaledes, naar han maaske det hele, tilsyneladende, har sin Tro, sin Aftenbøn, sin Kirkegang, men det er ikke levende, noget af det. Og Kristendom, som ikke er levende, hvad er det! Saa gaar han da der, den stakels gamle Broder, i sit gode Hjem Dag ud og Dag ind, sidder hver Dag ved sin Faders Bord, men veksler aldrig et kærligt Ord med ham og er egentlig ligesaa langt borte fra hans Hjerter som den Søn, der forlængst er rejst over et Verdenshav og aldrig lader høre fra sig. Han elsker ingen, det er det forfærdelige. Han elsker ikke sin Gerning, elsker ikke sin Gud, elsker ikke sin tabte Broder og sørger ikke over ham, elsker daarligt nok sine Venner, siden han aldrig rigtig har sat noget ind paa at faa det Gilde med det omtalte Kid i Stand, han elsker kun sig selv i alt sit Pligtarbejde; og det gør han jo egentlig heller